

N.B. Het kan zijn dat elementen ontbreken aan deze printversie.

'De Oude Kerk raakt door deze expositie ingrijpend beschadigd'

Talk of the Town Ophef over een loodzware installatie in de Oude Kerk: de belasting voor de kerk zeggen critici. Ook een concert is afgelast.

✍ Kester Freriks ⌚ 6 december 2019 ⌚ Leestijd 2 minuten

Polestar 2
—
Ervaar iede

Boek gratis

Zandzakken in de Oude Kerk
Foto Jörg Baumann

De installatie [Poems for Earthlings](#) van de Argentijnse kunstenaar Adrián Villar Rojas zorgt opnieuw voor discussie over de Oude Kerk als museum, na [het omstreden rode raam in de noordgevel](#). Het interieur is veranderd in een loopgravenlandschap als uit de Eerste Wereldoorlog - en zo blijft het tot en met april. De ramen zijn verduisterd, de preekstoel is achter zandzakken verdwenen. En: de akoestiek is zo aangetast dat een orgelconcert op 27 december is geannuleerd. Dit tot verdriet van organisator Stichting Vox Humana. „Voor onze achterban was het een feestelijk moment dat het Vater/Müller-orgel na restauratie in volle glorie kan klinken. Maar vanwege de huidige omstandigheden is daarvan geen sprake”, aldus

secretaris Jan Flikweert, die laat weten dat zijn stichting 12.500 bijdroeg aan orgelrestauratie.

Ook is de kerk met deze installatie minder toegankelijk en heeft de Oude Kerk Gemeente besloten uit te wijken naar de Sebastiaankapel. In [Het Parool](#) (22/11) uitte Herman Vuijsje als bestuurslid van Stichting tot Behoud van de Oude Kerk (SBOK) in een opiniestuk kritiek op zowel het kunstproject als Stichting De Oude Kerk, die het gebouw als museum exploiteert: „Een ingrijpender belasting en aantasting van het kerkgebouw valt nauwelijks te bedenken.”

Er zijn twijfels of de zerkenvloer de belasting met zwaar materiaal wel aankon

Ook volgens Rogier Noyon, voorzitter van Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad (VVAB), „berokkent de installatie met zandzakken schade aan de kerk. We betwijfelen of de zerkenvloer tijdens de opbouw met onder meer een hoogwerker de belasting met zwaar materiaal wel aankon.” De VVAB meldt een dag later zelfs „een nieuwe barst te hebben ontdekt in een van de grafzerken”.

'Zorgvuldig voorbereid'

Directeur Jacqueline Grandjean van Stichting De Oude Kerk begrijpt de kritische geluiden, maar stelt ook: „De critici vergeten misschien dat juist in de Oude Kerk al eeuwenlang meerdere functies naast elkaar bestaan. De kerk heeft, net als de bewoners van de stad, niet één maar meerdere identiteiten, seculier én religieus. In deze discussie lopen de meningen al lange tijd uiteen. De installatie is zorgvuldig voorbereid. Er is voorafgaand aan de opbouw contact geweest met brandweer, verzekering en deskundigen van Bureau Monumenten en Archeologie.” Bovendien hebben „vele vrijwilligers, onder wie buurtbewoners,

erfgoedliefhebbers en kerkgangers, met een glimlach het project mede opgebouwd. Wij beschouwen de Oude Kerk als een levend monument voor alle Amsterdammers, en voor velen horen daar toonaangevende, hedendaagse kunstexposities bij. Het is constant laveren tussen tegengestelde belangen.”

Grandjean wil met de exposities „stilstaan bij de vraag wat het 700 jaar oude kerkgebouw als godshuis, monument, concertzaal en museale ruimte anno nu betekent.” Niet alle kerkgangers van de Oude Kerk Gemeente delen de kritiek op de expositie; sommigen vinden het mooi, zoals te lezen op het kerkelijke blog. Ook gaan de diensten met liturgie, preek en muziek door, zij het in de zijkapel of soms tussen de zandzakken.

‘Balans is nu doorgeslagen’

Roelof Langman, lid van de kerkenraad, wijst erop dat de Oude Kerk „financieel afhankelijk is van neveninkomsten. Er waren zelfs whisky-proeverijen, filmopnamen, World Press Photo vond onderdak. In de exposities ontmoeten de historie van het gebouw en moderne kunstgeschiedenis elkaar. In een monument als de Oude Kerk, die van alle Amsterdammers is, moet gezocht worden naar de balans tussen religieus en seculier gebruik.” Stichting De Oude Kerk was tussen 1955 en 2013 verantwoordelijk voor de restauratie van de kerk. Vanaf 2013 is hedendaagse kunst een vast onderdeel van de bestemming, naast die van godshuis. „Maar”, aldus Langman, „als we diep in ons hart kijken dan moeten we erkennen dat de balans tussen religieuze waarde en moderne kunst in dit geval is doorgeslagen.”

Mascha ten Bruggencate, stadsdeelvoorzitter Centrum, is „op de hoogte van de discussie die nu gaande is over de nieuwe installatie. Maar als overheid zijn we niet verantwoordelijk voor de inhoudelijke taak die de stichting heeft, namelijk beheer van het gebouw én een artistieke invulling. De gemeente heeft vastgesteld dat er geen schade aan het gebouw is berokkend, in tegenstelling tot andere berichten.” Het is wel de taak van de gemeente het gebouw als

geheel te vrijwaren tegen grote ingrepen. „Voorafgaand aan de tentoonstelling zijn er gesprekken geweest tussen het stadsdeel, de stichting en erfgoedpartijen”, aldus Ten Bruggencate. „De spanning tussen het gebruik van het gebouw deels als kerk en deels als museum is in de loop van de tijd gegroeid. Ik verwacht dat deze discussie ook in de gemeenteraad gevoerd gaat worden.”

Een versie van dit artikel verscheen ook in [NRC Handelsblad van 7 december 2019](#)